

השפעת לימודי מוסיקה עיוניים וביצועיים במסגרת קבוצתית בבית הספר היסודי על מימוש צרכי המסוגלות, האוטונומיה והשייכות של התלמיד

מ. ינקו

המחלקה למוסיקה, אוניברסיטת בר אילן, רמת גן, ישראל

על בסיס ניסיון מקצועי של 25 שנות הוראה והדרכת מורים במוסיקה גיבשתי תפיסה לפיה למידה מעמיקה של השפה המוסיקלית ויצירות מופת מוסיקליות ובסגנונות מוסיקליים שונים בצד התנסות בביצוע מוסיקלי (נגינה/שירה), מחזקת את הדימוי העצמי של התלמיד, את תחושת עצמאותו, את כישוריו החברתיים ואת יכולתו להשתלב בחברה. על אף שתפיסה זו נתמכת על ידי ספרות ענפה, למשל (פטרוביץ', 2005; שבת, 2009; Wai-chung, 2010), עד כה לא נערכה בדיקה של השפעת השילוב בין הוראת המוסיקה לבין לימוד נגינה בקבוצות על כשרים אלה, תוך התייחסות להמשגות של תורת הצרכים של מאסלו (Maslow, 1962), שהופיעו בעשור האחרון (Ryan & Deci, 2000).

לפיכך, מטרת המחקר הנוכחי לבדוק את אופי ההשפעה של תוכנית לימודי מוסיקה מקיפים הכוללים לימודים עיוניים (תולדות המוסיקה, תורת המוסיקה, האזנה) ולימודי נגינה בקבוצות, על צרכי השייכות, המסוגלות, האוטונומיה והערך העצמי של התלמידים בכיתות האמצעיות של בית הספר היסודי (ד' - ו'). המחקר שערכתי משלב מחקר כמותני ומחקר איכותני וכולל 380 תלמידי כיתות ד-ו. הלומדים בארבעה בתי ספר, אשר בשניים מהם מתקיימים לימודי מוסיקה ונגינה, באחד מתקיימים שעורי מוסיקה בלבד ובאחד אין לימודי מוסיקה. התלמידים יקבלו שאלונים בתחילת השנה ובסיומה. תיערכנה השוואות בין בתי הספר ובין תחילת וסוף שנה של הדיווח לגבי המידה בה נענים צרכי המסוגלות, השייכות הערך העצמי, האוטונומיה והמימוש העצמי של התלמידים. בין סגל ההוראה תיערך השוואה של תפיסתם את החינוך בכלל, דפוסי הוראת הנגינה בפרט ודרכי הערכת התלמיד באמצעות ראיונות שינתחו בשיטה איכותנית.

המחקר יסתיים בחודש יולי. התוצאות הראשונות של ההעברה הראשונית עולות בקנה אחד עם השערות המחקר באשר ליתרונות בשילוב הוראת מוסיקה ונגינה ומגלות יתרון מובהק במענה לצרכי האוטונומיה והמימוש העצמי בבתי הספר בהם מתקיימים לימודי מוסיקה ולימודי נגינה. בהרצאה אציג את הממצאים המלאים ואת משמעויותיהם.